

Türk Siyasal Tarihinde "Gençlik"

İçeriği Yazan: [Ozan ÖRMECİ](#) [1] Zaman: Salı, 13/07/2010 - 01:00

Yazar: Ozan ÖMERÇİ

Türk siyasal tarihinde gençliğin rolü belki de tüm diğ er dünya ülkelerinin ötesinde bir anlam ta??maktadı r. Sadece 19. yüzyıldan başlayarak giderek güçlenen Osmanlı-Türk modernleşmesini incelemek bile bu anlamda bize net bir fikir verecektir. **Osmanlı-Türk modernleşmesi 19. yüzyılda kurulan ve Batı tipi pozitivist eğitim veren eğitim kurumları üzerinden yani Tebbiye, Harbiye ve Mülkiye üzerinden yükselmiştir.** Otoriter ve yarı-teokratik Padişahlık rejimine karşı muhalif hareketler daha çok iyi eğitim alan cesur, bilgili ve aydın genç bürokratlar, devlet görevlileri ve şehirli aydınlar tarafından geliştirilmiştir. Bu bürokratik ilerici akımların isimlerinde bile gençlik olgusuna vurgu yapıldığı görülebilir.

Genç Osmanlılar ve sonrasında Jön Türkler hareketlerinin isimlerinde “**genç**” ve Fransızca genç anlamına gelen “**jön**” terimlerinin geçmesi tesadüfi değildir. Genç Osmanlıların çalmalarıyla Osmanlı’nın önemli bir demokratikleşme adımı olan I. Mevritiyet dönemi gerçekleşmiş ve ilk Türk anayasası olan Kanun-i Esasi ilan edilerek, Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan kurulmuştur. Sultan II. Abdülhamit’in *istibdat* adı verilen baskıcı rejimine karşı mücadele veren Jön Türkler ve sonrasında kurdukları İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Partisi, 1908 devrimi ile Osmanlı-Türk modernleşmesi ve demokratikleşmesinin en önemli adımlarından birisi olan II. Mevritiyet dönemini getirmişler ve Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet devrimlerine de ilham kaynağı olacak birçok reforma imza atmışlardır. **Gençliğin rolü Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’nda da büyüktür.** Mustafa Kemal ve arkadaşları’nın örgütlediği milli kurtuluş hareketi içerisinde gençlik aktif olarak yer almış, hatta Tebbiyeli Hikmet gibi öncü gençler Mustafa Kemal’e bile milli mücadeleyi bırakıp mandayı kabul etmesi durumunda destek vermeyeceklerini belirtecek kadar kendini milletin başımsızlığına hedefine kilitlemiştir.

Gençliğin Cumhuriyet döneminde toplumsal yaşamdaki yeri giderek artmıştı r. Gençlik artık medrese tipi biat kültürüne dayalı ve dış dünyaya kapalı eğitimden kurtularak modern okullarda eğitim almaya başlamış ve Atatürk tarafından rejimin geleceği ve gelişmesinin en önemli unsuru olarak yüceltilmiştir. Zaten 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi çocuklar ve gençlere bayram ilan edilmesi bir ülkede yaşamamız da işte Cumhuriyetin kurucu kadrolarının gençliğe

verdikleri önemle yakında alakalıdır. Atatürk'e göre gençlik kendisinin ve rejimin eksikliklerini giderek ve tehditler karşısında rejimi koruyacak olan en önemli sosyal gruptur. **Atatürk gençliği öylesine güvenmiştir ki, Bursa Nutku olarak bilinen ünlü konuşmasında gençliği gerekirse her türlü tehlikeyi göze alarak ve her türlü fedakârlık yaparak ve hatta gerekirse kendisine de karşı gelerek ülkenin başını koruması yönünde telkinde bulunmuştur.** İşte bu idealist duygularla kurulan Cumhuriyet rejimi 1920'ler ve 1930'larda Osmanlı'nın borçları üstlenmesine ve Dünya Savaşları'na ya da çok zor bir dönemde kurulmasına karşın, bugün hâlâ sonrasında gelmiş iktidarların sata sata bitiremediği yüzlerce fabrikayı kurmuş ve Türkiye'nin müthiş bir sosyoekonomik ve kültürel gelişme göstermesini sağlamıştır. Bu idealist kuşakların çocukları ve torunları ise 1950'li yılların sonlarında ve 1960'larda Türkiye'nin demokratikleşmesi ve sosyal devlet anlayışının oluşmasında etkili olmuştur. 1950'lerin sonlarında Demokrat Parti'nin sivil demokratik bir iktidar özelliğinden çökerek artık bir *sivil diktatörya* kurması sonrasında İstanbul ve Ankara'da üniversite gençliğini ayaklandırmış ve DP'nin yıkılma sürecine giden olaylar başlamıştır. 27 Mayıs ihtilali sonrasında hazırlanan özgürlükçü 1961 anayasası ile de gençliğin özerk ve özgür üniversitelerin kurulması ve örgütlenmenin serbest bırakılmasıyla siyasal yaşamda önemli bir özne haline gelmesi sağlanmıştır. Gençlik bu dönemde özellikle yurtsever-sol ideolojinin etkisinde Amerikan karşıtı, başını koruma ve sosyal adaletçi gösteriler düzenlemiştir ve ülke sorunlarına büyük bir duyarlılıkla göstermiştir. Ancak Soğuk Savaş koşullarında yaşanan olumsuz bir gelişme ise ülkelerinin başını koruma ve demokratikleşmesini savunan bu gençlerin karşısına yine idealizmle dolu ancak 68 kuşağı olarak bilinen bu gençlere karşı kör bir dümanlıkla besleyen saf Anadolu gençlerinin çökmesi olmuştur. Bu dönemde 1960'ların sonlarından başlayarak Türkiye'deki sağ ve sol gençlik örgütlenmeleri arasında demokratik sınıfların aştan silahlı çatışmaları yaşanmıştır.

Zamanla 1970'lerde bu olaylar daha da vahim bir hal almış ve sağ-sol çatışmaları şiddetle artarken, aynı ideolojinin farklı fraksiyonları arasında da silahlı mücadele başlamıştır. Hakikaten de gençliğin siyasete katılımı ne kadar olumlu bir özellik ise, 1970'lerde gördüğümüz bu aşırı politizasyon ortamı da o kadar olumsuz diyebiliriz. Genelde politizasyondan bahsederken biz Amerikalı siyaset bilimci Robert Dahl'dan alıntılayarak 4 aşamadan söz ederiz. Bu aşamalar; ilgi duyma, önemseme, bilgi edinme ve eylemde bulunmadır. Bunlar demokratik bir politizasyon zincirinin 4 önemli aşamalarıdır. Ancak eylem aşamasının demokratik düzenden çekilmesi ve silahlı çatışmacı bir mücadele dönümüne durumunda aşırı politizasyon durumu gündeme gelir. 12 Eylül öncesi dönemi gençliğin aşırı politize olduğu bir dönem olarak nitelendirmek sanırım bilimsel açıdan doğru olacaktır. Bu dönemde gençliğin demokratik düzenden çekilmesi tabii ki devlet destekli oyunların ve provokatif söylemlerin de büyük etkisi olmuştur. Bu nedenle gençleri suçlamak gibi bir kolayca değil kaçmak yerine, 12 Eylül öncesi tabloyu oluşturan iç ve dış nedenlere odaklanmak daha doğru olacaktır. Tabii ki 1970'lerin aşırı politizasyon ortamına tepki olarak tüm özgürlükleri askıya alan 1982 Anayasası ile de gençliğin siyasete katılımı tamamen engellenmiş ve bilinçsiz apolitik kuşaklar yetiştirilmesi ve ülke sorunlarına gençlerce sahip çıkılmaması arzulanmıştır.

Denilebilir ki 12 Eylül öncesinde 1961 anayasasının özgürlükçü ortamının deşerinin bilinmediği düncesıyla 12 Eylül sonrasında gençlerin ve hatta tüm sivil-sosyal aktörlerin siyasete katılımını engelleyen baskıcı bir anayasa ilan edilmiştir. Tüm siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları, sendikalar kapatılmış ve demokrasiye dönüşmesi sonrasında da siyasal partilerin sivil toplum kuruluşları ve sendikalarla ilişkisi kurabilmesi hatta gençlik ve kadın kolları kurması engellenmiştir. Tabii ki bu baskıcı otoriter özellikler zamanla kaldırılmış ve Türkiye'de yeniden demokratik bir düzene geçilmiştir. Siyaset bilimi açısından ele aldığımızda depolitizasyonun üç önemli nedeni vardır. Bunlar; aşırı gelişmiş zengin, refah düzeyi yüksek ülkeler ve gruplarda siyasete ilgisizleşme nedeniyle, çok fakir, geri kalmış, eşitimsiz gruplar ve ülkelerde kadercilik ve etkinlik psikolojisinin olmaması nedeniyle siyasete katılım düşüktür. Ülkemizde de özellikle varoş semtlerinde oturan fakir-kaderci topluluklarda depolitizasyon 12

Eylül'den bu yana çok yaygınlaştı ve aslında solun güçlü olması gereken bu bölgelerde *neo-liberal siyasal islamcı* partiler önem kazanmışlardır. Üçüncü önemli depolitizasyon nedeni ise siyasetin çok tehlikeli bir hal aldığı iç savaş, darbe gibi dönemlerde velilerin çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmesiyle gerçekleşebilir. Bu da Türkiye için yerinde bir açıklamadır. Zira 12 Eylül öncesi iç savaş dönemini ve 12 Eylül'ün inkılabı, baskıcı dönemini görmüş olan bireyler çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmeye gayret etmişlerdir. Bu nedenle bizdeki yaygın fakirlik, kadercilik anlayışları ve 12 Eylül travması'nın Türk halkında yarattığı korku nedeniyle gençlerin 1980'den bu yana siyasete katılmadıkları, oldukça düşük düzeyde kaldıklarıdır. Benzer şekilde 12 Eylül'ün sola karşı güçlendirmeye gayret ettiği ve biat kültürü yayan tarikat ve cemaatlerin toplumda yaygınlaştırdıkları gençliğin ülke sorunlarına sahip çıkmak yerine, birilerinin elinde oyuncak olmasına yol açmışlardır.

iletisim@PolitikaDergisi.com [2]

Yorumlar

- [İç Siyasa](#) [3]
- [Tarih](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (06/05/2024 - 22:19 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/turk-siyasal-tarihinde-genclik>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ozan-ormeci>

[2] <mailto:iletisim@PolitikaDergisi.com>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>

[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>

[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>